

STENEN IN HET ZUIGER-MATERIAAL VAN ELLEWOUTSDIJK
door J. VAN DER MEULEN (Delft, Westplantsoen 69)

Zo op het oog lijken deze stenen meestal een hoop aaneengekitte schelpscherven, waaruit men hoogstens met veel moeite een mooi dingetje zou kunnen beitelen. Een nadere beschouwing leert echter, dat een aantal dezer stenen boorgaten vertonen, welke bij het open maken tamelijk diepe, met kalk beklede holten blijken te zijn. Deze holten bevatten meestal nog de beide gave kleppen van Gastrochaena dubia (Pennant), terwijl in een aantal gevallen tevens een of meer gave doubletten van Kellia suborbicularis (Montagu) aanwezig zijn. Kleine holten leveren soms Crenella prideauxii (Leach) op.

Het is echter jammer, dat bij het onderzoeken der stenen de boorgaten licht over het hoofd worden gezien en dat bij het openbreken de voorwerpen in de holten zo gemakkelijk beschadigd worden. Het verdient daarom aanbeveling alle stenen, die men van de kalkbranderijen naar huis meeneemt op de manier der paleontologen kunstmatig te doen verwerken. Alle tweekleppigen en een deel der horentjes worden hierdoor onbeschadigd uit het gesteente vrijgemaakt, ook indien ze hierin geheel zijn ingebed en niet los in een holte liggen, zoals Gastrochaena.

De werkwijze is als volgt. In een pan giet men water ter hoogte van een cm. Daarin legt men de stenen en bedekt deze geheel met glauberzout (natriumsulfaat). Men zet de pan op het vuur. Na enige tijd zal het glauberzout geheel in oplossing zijn gegaan. (De stenen moeten vooraf gedroogd zijn.) De lucht moet nu geheel uit de stenen worden gekookt. Laat men daarna het geheel afkoelen, dan vormt zich op de bodem van de pan een kristal-koek. Hierop zet men de pan, na toevoeging van een weinig water opnieuw op het vuur en herhaalt de bewerking, totdat de steen in brokken uit elkaar valt en alle holten open liggen. In dit stadium kan men een menigte fraaie exemplaren van Gastrochaena enz. verzamelen door de warme natriumsulfaat-oplossing af te gieten, de steenbrokken in een pan met water te leggen en onder water de vrijgelegde exemplaren uit te zoeken. Door de steenbrokken opnieuw met natriumsulfaat te behandelen kan men de steen geheel in zandkorrels doen uiteenvallen.

De sterk verwerende invloed van glauberzout berust op het openwrikken van spleetjes door de kristallen, die zich uit de oplossing bij het indampen vormen.

De verzamelde schelpen dienen zeer zorgvuldig gewassen te worden, daar achterblijvend glauberzout de schelpen langzaam kan vernietigen. Men late de op deze wijze verzamelde schelpen dus enige uren in vers leidingwater liggen en herhaalt deze bewerking enige malen.

Ook de te Cadzand aanspoolende glauconiet zandstenen van eocene ouderdom (vgl. C.O. van Regteren Altena, 1938, Bijdrage tot, enz., p. 118 v.) kunnen met glauberzout ontsloten worden. Ik verzamelde aldus interessante soorten, die ik nog niet alle heb kunnen determineren.